

ZARZĄD
WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO

Białystok, października 2024 r.

BSWP-I.0003.27.2024.MN

Pan
Stanisław Derehajło
Radny
Województwa Podlaskiego

W odpowiedzi na interpelację z 14 października br. dotyczącą działań podejmowanych w zakresie edukacji ekologicznej, dialogu oraz współpracy z lokalnymi samorządami i organizacjami pozarządowymi (NGO) na rzecz ochrony przyrody przekazuję poniżej informację przedstawiającą działania realizowane przez Departament Ochrony Środowiska (DOS), Departament Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich (DR) oraz Departament Promocji Województwa i Turystyki (DPWT) Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego.

I. W ramach bieżącej działalności podejmowane są liczne i różnorodne zadania z zakresu szeroko rozumianej edukacji ekologicznej. Celem działań jest kształtowanie postaw proekologicznych i promowanie ochrony środowiska. Wśród beneficjentów zadań były zarówno osoby fizyczne w różnym wieku, z różnych grup społecznych, jak i samorządy, organizacje pozarządowe i inne instytucje. Najważniejsze wydarzenia to:

1. Działania własne (realizowane również we współpracy z nadzorowanymi parkami krajobrazowymi, innymi instytucjami ochrony środowiska, uczelniami wyższymi i organizacjami pozarządowymi) oraz działania innych podmiotów wspierane przez Urząd:

Lp.	Nazwa działania	Organizatorzy/ Współorganizatorzy	Charakter działania/ okres realizacji przez UMWP
Konferencje, warsztaty, szkolenia:			
1.	Konferencja Naukowa „ <i>Turystyka na obszarach przyrodniczo cennych. Środowisko naturalne i dziedzictwo kulturowe jako obszar decyzji i działań</i> ”	- Fundacja Przyszłości Obszarów Chronionych – Instytut Kronenberga - Politechnika Białostocka - UMWP DOS	cykliczne
2.	Ogólnopolska Konferencja „ <i>ŚRODOWISKO – NAUKA – ODPOWIEDZIALNOŚĆ</i> ”	- Uniwersytet w Białymstoku - Fundacja Przyszłości Obszarów Chronionych – Instytut Kronenberga - UMWP DOS	jednorazowe 2019 r.
3.	Forum Idei Miast Turystycznych 2023	- Fundacja Przyszłości Obszarów	jednorazowe

	pod hasłem „Działania samorządu województwa podlaskiego na rzecz ochrony środowiska w latach 2021 – 2027”	Chronionych – Instytut Kronenberga – Park Krajobrazowy Puszczy Knyszyńskiej – UMWP DOS	2023 r.
4.	Konferencja naukowa pt. „Wyzwanie klimatyczne – edukacja na rzecz ochrony powietrza i klimatu” w ramach obchodów jubileuszu 35-lecia Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej	– Park Krajobrazowy Puszczy Knyszyńskiej – UMWP DOS	jednorazowe 2023 r.
5.	Obchody Dnia Krajobrazu w 2024 r. pod hasłem „UZDRAWIAJĄC(Y) KRAJOBRAZ”	– Park Krajobrazowy Puszczy Knyszyńskiej – UMWP DOS	jednorazowe 2024 r.
6.	Konferencja „Rozwiązania zmniejszające zapotrzebowanie na energię w samorządach gminnych”	– Politechnika Białostocka – UMWP DOS	jednorazowe 2022 r.
Kampanie edukacyjne:			
7.	Projekt pt. „O przyrodzie dla każdego – mozaikowe działania edukacyjne w województwie podlaskim”, w ramach którego realizowane są liczne wydarzenia edukacyjne i promujące ochronę przyrody	– UMWP DOS – Łomżyński Park Krajobrazowy Doliny Narwi – Park Krajobrazowy Puszczy Knyszyńskiej – Suwalski Park Krajobrazowy	jednorazowe 2023-2025
8.	Produkcja i emisja spotu filmowego promującego przyrodę i krajobrazy województwa podlaskiego	– UMWP DOS – Łomżyński Park Krajobrazowy Doliny Narwi	jednorazowe 2023
9.	Festiwal „Sztuka w Naturze”, w ramach którego powstała wystawa fotograficzna prezentująca bogactwo przyrodnicze woj. podlaskiego	– Park Krajobrazowy Puszczy Knyszyńskiej – Fundacja Zwierz Podlaski – UMWP DOS	cykliczne 2022-2023
10.	Akcja ekologiczna „Wiosenna wymiana małego sprzętu AGD/RTV”	– Rada Federacji Stowarzyszeń Naukowo-technicznych MOT w Białymstoku – UMWP DOS	jednorazowe 2023 r.
11.	szkolenia, wykłady, prelekcje oraz warsztaty praktyczne dotyczące rolnictwa zrównoważonego i ekologicznego w gospodarstwach rolnych, ogrodach warzywnych, przydomowych sadach i pasiekach	– UMWP DR	cykliczne
Olimpiady, konkursy, nagrody:			
12.	Olimpiada Wiedzy Ekologicznej skierowana do uczniów szkół ponadpodstawowych – organizacja etapu szkolnego i okręgowego oraz wyjazdu uczniów reprezentujących nasze województwo na etap centralny	– Komitet Główny Olimpiady działający przy Zarządzie Głównym Ligi Ochrony Przyrody w Warszawie – UMWP DOS	cykliczne od 1999 r.
13.	Konkursu „Poznajemy Parki Krajobrazowe Polski” skierowany do uczniów szkół podstawowych - organizacja etapu wojewódzkiego oraz wyjazdu uczniów reprezentujących	– Łomżyński Park Krajobrazowy Doliny Narwi – Park Krajobrazowy Puszczy Knyszyńskiej	cykliczne od 2010 r.

	nasze województwo na etap krajowy	- Suwalski Park Krajobrazowy - UMWP DOS	
14.	Konkurs artystyczny "Bioróżnorodność Województwa Podlaskiego" skierowany do uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych	- UMWP DOS	cykliczne od 2024 r.
15.	Konkursy Wiedzy o Puszczy Knyszyńskiej	- Park Krajobrazowy Puszczy Knyszyńskiej - UMWP DOS	cykliczne od 2010 r.
16.	Podlaski Konkurs Wiedzy o Ochronie Środowiska	- Uniwersytet w Białymstoku - UMWP DOS	jednorazowe 2023 r.
17.	Konkurs ekologiczny pn. „Zostań Liderem Eko-Zmian”	- Wschodnioeuropejska Akademią Nauk Stosowanych - UMWP DOS	jednorazowe 2023 r.
18.	VI edycja Wojewódzkiego Konkursu Plastycznego „Podlasie – mnie ta ziemia od innych droższe...”	- Szkoła Podstawowa Nr 5 im. W. Broniewskiego w Białymstoku - UMWP DOS	jednorazowe 2023 r.
19.	Konkurs fotograficzny pt. „Ach, jaki piękny jest las”	- Zespół Placówek Szkolno-Wychowawczych w Białymstoku - UMWP DOS	jednorazowe 2023 r.
20.	Nagroda Marszałka Województwa Podlaskiego pn. RAZEM DLA ŚRODOWISKA przyznawana gminom za działania podejmowane na rzecz ochrony środowiska w województwie podlaskim. Dotychczas nagrodę otrzymały: Gmina Mielnik, Miasto Suwałki, Gmina Czeremcha	- UMWP DOS	cykliczne od 2021 r.
21.	Wojewódzki Konkurs Plastyczny Dla Dzieci pn. „Odnowa wsi województwa podlaskiego – Kreatywna wieś”	- UMWP DR	
Plenerowe wydarzenia edukacyjno-promocyjne i artystyczne:			
22.	„Noc Świętojańska w Turtulu”	- Suwalski Park Krajobrazowy - UMWP DOS	cykliczne od 2010 r.
23.	Piknik Podlaskich Parków Narodowych i Krajobrazowych	- UMWP DOS - 4 parki narodowe - 3 parki krajobrazowe - Podlaskie Muzeum Kultury Ludowej	cykliczne od 2021 r.
24.	„Drozdowskie przyrodobranie”	- Łomżyński Park Krajobrazowy Doliny Narwi - UMWP DOS	cykliczne od 2023 r.
25.	„Noc nietoperzy”	- Park Krajobrazowy Puszczy Knyszyńskiej - UMWP DOS	cykliczne od 2023 r.
26.	„Gra terenowa po okolicach Drozdowa”	- Łomżyński Park Krajobrazowy Doliny Narwi - UMWP DOS	ciągłe od 2023 r.
27.	Miejski piknik rodzinny „Science Show UwB”	- Uniwersytet w Białymstoku - UMWP DOS	jednorazowe 2023 r.

28.	Happening ekologiczny pod hasłem „Zielone Pojęcie - widzę, doświadczam i myślę ekologicznie”	- Regionalna Dyrekcją Ochrony Środowiska w Białymstoku - UMWP DOS	jednorazowe 2023 r.
29.	Mistrzostwa Ploggingu w Białymstoku	- Fundacja Centrum Inicjatyw na Rzecz Społeczeństwa FCIS - Park Krajobrazowy Puszczy Knyszyńskiej - UMWP DOS	cykliczne 2022-2023

2. W celu promowania zasobów przyrodniczych przez Departament Promocji Województwa i Turystyki wydawane są materiały promocyjne o atrakcjach turystycznych oraz wydawnictwa związane z edukacją ekologiczną na terenie parków narodowych, krajobrazowych oraz obszarów chronionego krajobrazu, które dystrybuowane są podczas wydarzeń promocyjnych, m.in. targów, eventów plenerowych, spotkań, konferencji, wizyt studyjnych przedstawicieli mediów.

3. Szerokie działania z zakresu edukacji ekologicznej są również prowadzone przez nadzorowane przez samorząd województwa jednostki podległe, tj.:

- Łomżyński Park Krajobrazowy Doliny Narwi,
- Park Krajobrazowy Puszczy Knyszyńskiej im. Prof. W Sławińskiego,
- Suwalski Park Krajobrazowy.

Działalność edukacyjna parków polega między innymi na wydawaniu wydawnictw edukacyjnych oraz prowadzeniu:

- prelekcji i pogadankę połączonych z pokazem slajdów i filmów przyrodniczych,
- zajęć terenowe o różnorodnej tematyce,
- warsztatów tematyczne,
- wędrówek ścieżkami poznawczymi,
- konkursów: wiedzy, plastycznych, literackich,
- imprez edukacyjno-rekreacyjnych,
- konferencji i szkoleń,
- festynów i happeningów ekologiczne.

II. Dialog z lokalnymi społecznościami polega między innymi na reagowaniu na zgłaszane przez mieszkańców problemy, wnioski dotyczące ochrony przyrody oraz prowadzeniu konsultacji społecznych projektów zmian przepisów zawartych w uchwałach sejmiku województwa w sprawie obszarów chronionego krajobrazu lub parków krajobrazowych.

Pomysły lokalnych społeczności w zakresie ochrony przyrody i szeroko rozumianej ochrony środowiska realizowane są w ramach projektów, na których dofinansowanie może być uzyskane w ramach naborów regrantingowych, prowadzonych przez operatora wyłonionego w ramach otwartego konkursu ofert dla organizacji pozarządowych. Konkursy takie corocznie ogłasza DOS UMWP. W latach 2023-2024 konkursy, o łącznej alokacji środków 55 tys. zł, obejmowały działania w zakresie kształtowania właściwych zachowań społecznych w celu poprawy jakości przestrzeni życia człowieka,

w szczególności jakości powietrza i lokalnego klimatu. Wyłonionym operatorem regrantingu w tym okresie był Ośrodek Wsparcia Organizacji Pozarządowych w Białymstoku, zaś pracownicy DOS UMWP brali udział w pracach komisji oceniającej złożone wnioski o wsparcie.

W naborze mogły brać udział organizacje pozarządowe proponujące działania odzwierciedlające potrzeby małych, lokalnych społeczności. Co ważne, warunki naboru były tak formułowane, aby maksymalnie ułatwić aplikowanie, a potem rozliczanie otrzymanych środków. Ponadto operator oferował realizatorom wsparcie organizacyjne i merytoryczne w celu ułatwienia całej procedury.

Dofinansowanie w powyższych naborach uzyskało łącznie 20 lokalnych inicjatyw.

III. W ramach współpracy z lokalnymi samorządami wsparto środkami budżetu województwa szereg projektów inwestycyjnych gmin w ramach:

1. Funduszu Wsparcia Gmin i Powiatów. Projekty te obejmowały działania mające na celu m.in.:

- zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych poprzez poprawę efektywności energetycznej obiektów użyteczności publicznej oraz zakup ekologicznych środków transportu,
- poprawę stanu wód i jakości wody dostarczanej dla mieszkańców poprzez modernizację i rozbudowę sieci wodno-kanalizacyjnych,
- ograniczenie antropopresji na obszary cenne przyrodnicze poprzez modernizację i budowę obiektów służących kanalizacji ruchu turystycznego,
- ochronę przed skutkami zmian klimatu i suszy poprzez realizację obiektów zielonej infrastruktury.

Łącznie w latach 2023-2024 w Departamencie Ochrony Środowiska podpisano 14 umów dotacyjnych na kwotę 8,2 mln zł.

2. „Programu odnowy wsi województwa podlaskiego – Kreatywna wieś” realizowanego od 2018 roku.

Program służy aktywizacji mieszkańców wsi i małych miast, w kierunku ich zaangażowania na rzecz rozwoju własnej miejscowości. Pomysły zadań do realizacji w ramach Programu są inicjatywami oddolnymi przedstawionymi do realizacji przez sołtysów i rady sołeckie. Podmiotami uprawnionymi do składania „Wniosek o pomoc finansową” i zawierania umów w ramach Programu są gminy wiejskie i miejsko wiejskie z terenu województwa podlaskiego.

W ramach ww. Programu można było uzyskać dofinansowanie dla projektów z zakresu zagospodarowania przestrzeni publicznej poprawiających estetykę miejscowości, działań mających na celu poprawę jakości i poziomu życia mieszkańców na wsi ze szczególnym uwzględnieniem nowoczesnych technologii oraz aktywizacji społeczności wiejskiej w kierunku racjonalnego wykorzystania istniejących zasobów środowiska naturalnego.

Dofinansowaniem objęte były między innymi koszty:

- remontu, modernizacji i wyposażenia obiektów oraz miejsc publicznych pełniących funkcje rekreacyjne i sportowe, turystyczne, społeczno – kulturalne oraz inne służące użyteczności publicznej, w tym świetlice i domy kultury, skwerki, parki, aleje spacerowe,
- stworzenia infrastruktury niezbędnej do zaspokajania potrzeb turystycznych i rekreacyjnych (utworzenie obiektów wypoczynkowo–sportowych i turystycznych np. miejsca rekreacji, wiaty, altany, boiska, siłownie zewnętrzne),
- zagospodarowania terenów zielonych, modernizacji przestrzeni publicznej (alejki, dróżki, place, obiekty małej architektury),
- wyposażenia obiektów wchodzących w zakres operacji, w szczególności sprzętu rekreacyjno-sportowego, mebli, sprzętu RTV/AGD wraz z dostawą i montażem, oraz innych elementów wyposażenia służących realizacji celów operacji, z wyłączeniem budynków szkół, przedszkoli, siedziby urzędu gminy, ośrodków zdrowia oraz gminnego budownictwa mieszkaniowego,
- zakupu i montażu okien i drzwi,
- zakupu i montażu klimatyzacji,
- wymiany źródeł ciepła (np. zakup kotła na biomasę),
- zakupu podgrzewaczy wody, pomp ciepła,
- zakupu wentylacji z odzyskiem ciepła, rekuperatorów,
- związane z instalacją odnawialnych źródeł energii,
- związane z działaniami służącymi racjonalnemu gospodarowaniu wodami opadowymi (np. zielone dachy, zbiorniki magazynujące wodę, ogrody deszczowe, systemy rozprowadzające zebraną wodę oraz nawadniające).

Mając na uwadze duże zainteresowanie i działania sołectw biorących udział w poprzednich siedmiu edycjach Programu, koordynowanych przez Departament Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich w 2025 roku planowane jest ogłoszenie kolejnej edycji naboru wniosków o dofinansowanie w ramach ww. Programu.

IV. W ramach współpracy z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego od 2009 r. zlecane są, w drodze otwartych konkursów ofert, zadania publiczne samorządu województwa ze sfer:

- ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego,
- działalności wspomagającej rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości w zakresie wsparcia działań służących rozwojowi pszczelarstwa i dostępności produktów pszczelich na rynku.

1. W Departamencie Ochrony Środowiska w latach 2023 – 2024 w sferze ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego, łącznie podpisano 28 umów o wartości dofinansowania na kwotę 360 000,00 zł.

Ponadto w harmonogramie otwartych konkursów ofert, ujętym w „Programie współpracy samorządu województwa podlaskiego z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na 2025 rok” ze sfery ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego ujęto konkursy we wskazanej wyżej tematyce z łączną alokacją środków 250 000,00 zł.

2. W Departamencie Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich w latach 2023 – 2024:

- w sferze ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego w zakresie wsparcia działań służących rozpropagowaniu roli rolnictwa zrównoważonego i ekologicznego, otrzymało dofinansowanie 26 organizacji pozarządowych na łączną kwotę 274 601,26 zł;
- w sferze działalności wspomagającej rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości w zakresie wsparcia działań służących rozwojowi pszczelarstwa i dostępności produktów pszczelich na rynku, otrzymało dofinansowanie 25 organizacji pozarządowych na łączną kwotę 191 668,21 zł.

W zbliżającym się 2025 roku planowane jest ponowne uruchomienie ww. konkursów.

V. Ochrona dziedzictwa przyrodniczego polega na bezpośrednim reagowaniu na zgłaszane oraz zaobserwowane w trakcie wyjazdów służbowych nieprawidłowości. Do Departamentu Ochrony Środowiska wpływa wiele zawiadomień z różnych instytucji publicznych oraz od osób prywatnych dot. naruszenia zakazów obowiązujących na formach ochrony przyrody nadzorowanych przez Samorząd Województwa. Są to między innymi naruszenia związane z nielegalnym usuwaniem zadrzewień lub zakrzewień, zmianami rzeźby terenu, nielegalnym wydobywaniem kruszywa naturalnego, zmianami stosunków wodnych, czy też nielegalną zabudową w strefie 100 m od brzegów rzek i naturalnych zbiorników wodnych. Sprawy te są poddawane wnikliwej weryfikacji, w ramach której pracownicy Departamentu występują z zapytaniami do lokalnych samorządów, przeprowadzają oględziny terenowe, analizują różne materiały kartograficzne, czego konsekwencją jest najczęściej zawiadomienie o uzasadnionym podejrzeniu popełnienia czynu zabronionego z art. 127 pkt 1 lit. d *ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody* (Dz. U. z 2024 r. poz. 1478) do odpowiedniej miejscowo komendy powiatowej policji.

Do ochrony dziedzictwa przyrodniczego województwa zaliczyć można również aktywny udział przedstawicieli samorządu województwa w obradach rad naukowych parków narodowych oraz krajobrazowych. Zadaniem rad naukowych jest przede wszystkim ocena stanu zasobów, tworów i składników przyrody, wartości kulturowych oraz ustaleń programów ochrony przyrody, opiniowanie projektu planu ochrony i zadań ochronnych, czy też przedstawianie wniosków i opinii w sprawach ochrony przyrody i funkcjonowania parków. Dodatkowo przedstawiciele samorządu województwa są członkami Regionalnej Rady Ochrony Przyrody działającej przy Regionalnym Dyrektorsze Ochrony Środowiska w Białymstoku.

W ramach działań planowanych wymienić można przystąpienie do realizacji projektu strategicznego Województwa Podlaskiego pn. „Ochrona i przywracanie różnorodności biologicznej i krajobrazowej oraz funkcji ekosystemów na terenie

województwa podlaskiego” dofinansowanego ze środków UE w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027. Planowana wartość projektu to ponad 12 mln euro. Głównym beneficjentem i realizatorem projektu będzie Województwo Podlaskie – Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego w Białymstoku Departament Ochrony Środowiska wraz z jednostkami organizacyjnymi samorządu województwa: Łomżyńskim Parkiem Krajobrazowym Doliny Narwi, Parkiem Krajobrazowym Puszczy Knyszyńskiej im. Prof. W. Sławińskiego i Suwalskim Parkiem Krajobrazowym. Natomiast partnerami projektu będą uczelnie wyższe: Politechnika Białostocka i Uniwersytet w Białymstoku.

Głównymi celami projektu jest:

- 1) powstrzymanie procesu utraty różnorodności biologicznej i krajobrazowej, odtworzenie i wzbogacenie zasobów przyrody oraz skuteczne zarządzanie gatunkami i siedliskami (w tym również rozpoznanie pojawiających się zagrożeń);
- 2) zwiększenie poszanowania ochrony przyrody i krajobrazu w rozwoju społecznym i gospodarczym;
- 3) zwiększenie efektywności działań służących ochronie różnorodności biologicznej poprzez skuteczną edukację ekologiczną oraz wzmocnienie służb ochrony przyrody;
- 4) dążenie do najwyższej jakości podejmowanych działań poprzez realizację celów ujętych w pkt 1-3 w sposób możliwie sprawiedliwy, równorzędny i spójny jakościowo dla całego terenu województwa podlaskiego.

Szerokie działania z zakresu ochrony zasobów przyrodniczych i krajobrazowych realizowane są również przez nadzorowane przez samorząd województwa jednostki podległe, tj.:

- Łomżyński Park Krajobrazowy Doliny Narwi,
- Park Krajobrazowy Puszczy Knyszyńskiej im. Prof. W. Sławińskiego,
- Suwalski Park Krajobrazowy.

Głównymi celami ochrony przyrody w parkach jest zachowanie bogactwa siedlisk w niezmienionym stanie, utrzymanie naturalnej bioróżnorodności, ograniczenie negatywnego wpływu gatunków obcych i inwazyjnych oraz ochrona walorów kulturowych i historycznych. Ochrona dziedzictwa przyrodniczego realizowana jest poprzez patrolowanie terenu w celu identyfikacji i oceny potencjalnych zagrożeń, w tym pod kątem przestrzegania zapisów planu ochrony oraz innych przepisów z zakresu ochrony środowiska (m.in. gospodarki odpadami, utrzymania porządku, pozyskiwania kopalin, nawożenia gnojowicą, odprowadzania ścieków bytowych).